

τὰ φύλλα ἐπέφταν. Καὶ κοιτάζοντάς με στερνὴ βολὰ ἐχαμογέλασε, κ' ἔφυγε γρήγορα κατὰ τὸν κυπαρισσοῦνα—τὸν κυπαρισσοῦνα μας.

Καρδαμύλη.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΚΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΕΤΡΑΡΧΗΣ

Στὸ θάνατο τῆς Λαύρας

ΣΟΝΕΤΤΟ XLIII.

Τ' ἀηδόνι ποῦ τὸν πόνο του μὲ τόση γλύκα χύνει
Γιὰ τ' ἄμοιρ' ἀηδονάκια του ἢ γιὰ γλυκὸ του ταίρι,
Ἐπὶ γλυκάδα γύμισσε τὰ δάση καὶ τ' ἄερί
Μὲ τέτοιον ἤχο ἄρμονικὸ καὶ πάθος ἐπ' ἀρίνει.

Κι' ὅλη τῆ νύχτα φαίνεται πῶς μένα συντροφεύει
Καὶ τῆ σκληρῆ τῆ μοῖρα μου κάθε ὥρα ποῦ θυμίζει
Ἴ' ἄλλος δὲ φταίει νὰ τοῦ κλαυτῶ σ' ἔτι μὲ βασανίζει
Σὰ λόγιαζα πῶς στὶς θεὸς Κάρος δὲ βασιλεύει.

Ἐπὶ πῶς γελιέται εὐκολὰ ὁποιος πολὺ πιστεύει!
Τὰ δύο μου φῶτα πιδ λαμπρὰ κι' ἀπὸ τοῦ ἡλιοῦ τὸ
[Χρῶμα,
Ποῖος ποτ' ἐσκέφτη πῶς θὰ ἰδῆ νὰ γίνουν μαῦρο χῶμα.

Μὰ τώρα ξέρω ποῦ ἡ σκληρῆ μοῖρα ποῦ μὲ παιδεύει
Θέλει νὰ μέθω κλαίοντας, ζώντας ζωὴ θανάτου,
Πῶς κάθε πρᾶμ' ἀγαπητὸ λίγο βλατταίει δῶ κάτω.
Θ. ΜΑΚΡΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πόλη 6 τοῦ Μᾶν 1905

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Πολὺ μοῦ κακοφάνηκε ὁ ἀκριτὸς σου λόγος γιὰ κεῖνα, μὲ τὰ ὅποια τελείωνα καὶ τίς δύο προηγούμενες ἐπιστολές μου. Δὲν φτάνει ποῦ δὲν τὰ παραδέχσαι, μὰς βρίζεις κιάλας. Γιατί βρισιά εἶναι νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃς τὴν Πόλη μας «ἐστία φώτων καὶ κέντρο γλωσσολογικὸ καὶ παιδαγωγικὸ πρώτης τάξεως». Βρισιά εἶναι νὰ κοροιδεύῃς καὶ τὸ κύρος τῆς γνώμης τοῦ «Ταχυδρόμου», ποῦ εἶπε ὅτι ἐμεῖς «υγιέστερον» ἀπὸ σὰς καὶ κρίνουμε καὶ αἰσθανόμεσθε. Κι' ὅσο γιὰ τὸ πρώτο θὰ καταλάβεις μόνος, μὲ τὸν καιρὸ, πόσο πλανήθηκας. Μὰ γιὰ τὸ δεύτερο δὲν ξέρω τί νὰ κάμω. Μὲ τί μούτρα νὰ παρουσιασθῶ στὸν συντάκτη τοῦ φύλλου μας καὶ νὰ τοῦ ζητήσω συγχώρεση! Μὲ τί μούτρα νὰ ξαναπάρω ἀπὸ αὐτὸ ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ πολεμῶ ἀνθρώπους ποῦ ἀστόχαστα μιλοῦνε!

Ὅστοςκοπὸν ἔχοντας νὰ σὲ φωτίσω κι' ὄχι νὰ πάψω τῆ συζήτηση,—πρᾶμα ποῦ θάκαμνα χωρὶς ἄλλο, ὕστερ' ἀπὸ τέτια προσβολή, ἂν δὲν εἴσουν φίλος μου—ἄς ἐξετάσουμε τετραγωνικὰ τὴν ὑπόθεσιν.

Ἡ γνώμη, λές, τοῦ «Ταχυδρόμου» εἶναι «σκουριασμένη». Ἔστω. Μ' αὐτὸ θέλεις νὰ μὰς πείσης ὅτι ἡ δική σου εἶναι ἡ σωστή; Ἄς διοῦμε. — Πότε μιά γνώμη ἔχει κύρος;

— Ὅταν κεῖνος ποῦ τὴν ἐκφέρει ἔχει πῆ κι' ἄλλες ἀναμφισβήτητες ἀλήθειες, ὅταν ἡ κριτικὴ του ὀξύτητα εἶναι παναγνωρισμένη, ὅταν, σὰν τύχει μάλιστα νάναί ἐφημερίδα, ἄγει καὶ φέρει τὸ δημόσιο ἢ, καλύτερα, χτιζέει καὶ γκρεμνῆ τὴ δημοσίαν λεγομένη γνώμη.

Ἐ λοιπόν! Ὅλα αὐτὰ φωνάζουν ἀπὸ τὴν πρώτη

ὡς τὴν τελευταία στήλη τοῦ «Ταχυδρόμου», τὸν ὅποιο τόσο θριαμβευτικὰ καταδικάζεις.

Σκουριασμένη λοιπὸν δὲν εἶναι ἡ γνώμη, ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε ἰκανώτεροι ἀπὸ σὰς νὰ κρίνουμε, γιατί σκουριασμένα δὲν εἶναι π. χ. κι' ὅσα σοφὰ ἔγραψε τότες μὲ τὸ ἀγλωσσικὸ ζήτημα τοῦ Φωτιάδη σας. Σκουριασμένα εἶναι, ὄχι! σὰν μὰς βροντοφονάει πῶς τῆ γλώσσα σας τῆ συνθηματικὴ ὁ λαὸς δὲν τὴν διαβάζει. Κι' ἂν τὴν διαβάσῃ πάλι δὲν θὰ τὴν νοιώσῃ. Θὰ νοιώσῃ ἴσως «τίς λέξεις μὰ ὄχι καὶ τίς ἰδέες». Καὶ φυσικὰ. Ποῦ ἀκούστηκε λαὸς νὰ νοιώθῃ διὰ μίση καὶ λέξη καὶ ἰδέα; Μήγαρις τὰ δύο αὐτὰ εἶναι ἀδιαχώριστα;

Καὶ τὸ παρακάτω: «τὴν γλώσσα σ' ὅλους τοὺς πολιτισμένους λαοὺς, ἀντίθετα μὲ τὴν γνώμη τοῦ κ. ἰατροῦ, ἐμόρφωσαν οἱ συγγραφεῖς». «Καὶ ὑπάρῃ νχει ἔθνος τὸ ὅποιο μὲ τὴν ἀποκρουστικότητα τοῦ χυδαίου ιδιώματος ἐπεδίωξε τὴν μόρφωση τῆς γλώσσας του»;

Καὶ τὸ ἄλλο: «Ὁ φίλος ἰατρός λέγει ὅτι ἡ ὀδημῶδης ὁμιλεῖται, καὶ αὐτὴ καὶ μόνη εἶναι ἡ γλώσσα μας. Καὶ λοιπὸν; αὐτὴν πρέπει νὰ γράφουμε.—μ' αὐτὴν νὰ συγγράφουμε.—αὐτὴ πρέπει νάναί ἡ γλώσσα τοῦ βήματος, ἡ γλώσσα τοῦ ἔμβωτος, ἡ γλώσσα τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ἀστρονομικὰ πῆργα, τὰ ἰατρικὰ, τὰ νομικὰ, τὰ φιλολογικὰ, τὰ θεολογικὰ στὴ δημῶδη. Αἱ μὰ τὰ κάρδαμα! τέτιες γνώμες εἶναι ὑπερβολικὰ παράξενες. Θὰ παρακαλούσαμε μάλιστα τὸ φίλο ἰατρὸ νὰ μὰς ἐπιτρέψῃ νὰ ξαναποῦμε τὴ φράση του: τέτιου εἴδους κήηδες δὲν μιλοῦνται. Καὶ δὲν μιλοῦνται ἢ τους νάχριστο δὲν γράφονται τέτιες κήηδες, γιατί, ἂν νυχὸν ἐφαρμόζονταν, θάκαμνν τῆ γλώσσα μας τὸ γελοιωδέστερο προϊόν τῆς ἀνθρωπίνης διάνοιας. Γιὰ νφαντασθῆτε τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, ποῦ γιὰ νὰ ἐκφράσει τίς ἀψηλὲς κοινωνικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἰδέες, ὠθῆπαρνε ἀπ' τὴν ἀρχαία τοὺς ὁμορφους ἐκείνους ὄρους, ποῦ καὶ οἱ ξένοι: μὰς παίρνουν, καὶ θὰ τοὺς κνυτσούριαζε καὶ θὰ τοὺς παραμέρφωνε γιὰ νὰ τοῦ ββάλει πλάγι πλάγι μὲ τοὺς συχμερούς τύπους τοῦ χυδαίου ιδιώματος».

Φίλε μου, τί τὰ θέλεις; Εἶναι ἀνάγκη νὰ σὲ πῶ ὅτι ἀπ' τίς 400 σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Φωτιάδη οἱ πέντ' ἐξή τοῦ «Ταχυδρόμου» λάμπουν σὰν μαργαριτάρη ἀνάμεσα στὴν ἄμμο; Καὶ ἄκου καὶ τοῦτο ἐμπιστευτικὰ. Ὅταν ἀγόρασα τὸ βιβλίο, ἡ καλύτερα ὅταν μέθιασαν νὰ τάγοράσω, μετάνοισα πολὺ γιὰ τοὺς παράδες ποῦδωκα. Μὰ ὕστερα, σὰν ἀπάντησα τὰ ἔρθρα ἐκεῖνα τῆς ἐφημερίδας μας, πῆγα καὶ πῆρα ἄλλο ἓνα γιὰ νὰ τὸ δίωω στοὺς φίλους μου νὰ τὸ διαβάσουν.

Βγάλε λοιπὸν τὸ καπέλλο σου μπρὸς σὲ τέτια κριτικὴ δεινότητα. Ὅμολόγησε ταπεινὰ ὅτι οὐκ εἶ ἄξιος τὸν ἰμάντα αὐτῆς ὑποθέσαι. Καὶ ξερίζωσε ἀπ' τὸ νοῦ σου κάθε προκατάληψη γιὰ νάχης τὴ δύνμη νὰ κρίνης ἐπιστημονικὰ τὰ πράματα καὶ ὄχι ἀπὸ ἰδιοτροπίες τυρολοσυρούμενος.

Λυποῦμαι πολὺ ὅτι ξοδεψα ἓνα γράμμα ὀλόκληρο γιὰ νὰ ἀνκστηλώσω στὴ συνείδησή σου τὸ ἄγαλμα, ποῦ ἐμεῖς ἐδῶ τόσον καιρὸ τώρα λατρεύουμε, ποῦ στὰ ποδάρια του τόσο λιθᾶνι κάψαμε καὶ ἐξακολουθοῦμε ἀδιάκοπα νὰ καίμε.

Λυποῦμαι καὶ ἓνα ἄλλο. Ὅτι τέκνο ἐσὺ τοῦ Βοσπόρου, μὲ τὰ καμώματά σου ἀποκηρύχνης τὴν πατρίδα. Καὶ τί πατρίδα! Μὰ νὰ δοξάζῃς τὸ Θεὸ, ποῦ σ' ἔδωσε φίλο σὰν κ' ἐμένα. Καὶ τὸν δοξάζω κ' ἐγὼ γιατί μὰς ἔφερε στὴ μέση μερικὸς σὰν κ' ἐμένα γιὰ νὰ βροντήσῃ πιδ ξάστερα ἡ δική μας ἀλήθεια.

Γιὰ σου
ΔΑΜΩΝΑΣ

ΑΙΩΝΩΝ ΒΑΘΙΑ

ΜΑΝΝΑΣ ΠΟΝΟΣ

Ἀγέλατος, ἀκαστος ἰδητύος ἡδὲ ποτήτος
ἦστο πῶπω μινύθουσα βαθυζώνιο θυγατρός.
(Ἔμνος πρὸς Δήμητραν).

Νὰ ἀνασάνη κάθεται ἡ Μάννα ἡ πικραμένη
σὲ μία πέτρα ἀπίνου· ἀγέλαστη κι' ἀμίλητη
μῆνες καὶ μῆνες περπατεῖ παντοτεινὰ θλιμμένη
χωρὶς νὰ βγάλ' ἀπ' τὴν καρδιά τὴ λύπη τὴν ἀκοίμητη.

Τῆς πῆραν τὴν παιδοῦλα τῆς καὶ τώρα ὀφρανεμένη
γυρνᾷ οἰοῦθε γιὰ νὰ βοῆ τὴν κόρη τὴν ἀφιλήτη
μὴ ξέροντας πῶς ὁ Θεὸς ὁ φοβερός κνυμμένη
τὴν εἶχε στὰ Βασίλειά Του ὡσὸν κορὸν' ἀτίμητη.

Καὶ τώρα στὸ Καλλιχορο τοῦ κίκου οἱ θυγατέρες
τοῦ Κελεοῦ πασκίζουνε μὰζι μ' ἀστῆα χίλια
να φέρουν τὸ χαμόγειο στὰ θεϊκά τῆς χεῖλια.

Ἀγέλαστ' ἀπομένουνε καὶ σὴν ὄρη ματιά τῆς
γραμμένος εἶναι ὁ καημὸς· θυμᾶται τίς ἡμέρες
ποῦχε καμάρι ζηλευτὸ, τὴν Κόρη τῆς κοντὰ τῆς
Λεμεσός.

Μ. Α. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΜΙΑ ΚΙ ΟΞΩ

Ἄν καὶ ροδισμένος ἀπὸ τὰς συνθήματα λόγια τοῦ φίλου του, τὴν ὀλοφάνερη ἐξέψη τοῦ μυαλοῦ του, ὁ Κώστας δὲν ἔδειχνε τὴν παραχῆ του, πὰρ ἠσυχος ζακολουθοῦσε νὰ τὸν ἀκούῃ ποῦ τοῦ ἔλεγε:

— Εἶναι ἡ τρίτη χρονιά ποῦ μοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ ὁ στοχασμὸς αὐτὸς τὴν ἴδια βραδιά. Δὲν μπορῶ νὰ μὴν τρομάξω. Κώστα, ὅταν τὸ συλλογίζουμαι. Μὲ πιάνει σύγκρυο κ' ὕστερις ἀγριεύω. Δὲν εἶναι ἄγριο τὸ μάτι μου; Καίτ' ἀξέ με καὶ πὲς μου στὸ θεὸ σου, δὲν εἶναι ἄγριο;

— Τὸ μάτι σου, Παῦλο, εἶναι ἡμερο καὶ γλυκὸ, ὅπως πάντα. Ἔλα στὰ συγκαλά σου καὶ μὴ λές ἀνοησίες. Νομίζεις ὅτι σοῦ ἔρχεται ὁ στοχασμὸς ἔτσι μονάχος του. Μὰ ὄχι· ἐσὺ τὸ θέλεις καὶ τὸ στοχάζεσαι. Κι' ἂν θέλῃς νὰ σοῦ τὸ πῶ πιδ ξάστερα, δὲν ἔφυγε ποτὲς ἀπὸ τὸ νοῦ σου ἡ σκέψη αὐτὴ τῆς στριφογυρίζεις στὸ μυαλό σου καιρὸ καὶ καιρὸ τώρα κι' ὅταν θυμηθῆς πῶς εἶναι. 20 τοῦ Ἀπρίλη, φαντάζεσαι ὅτι σοῦ ἤρθεν ἄξαφνα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

— Δὲ μὲ καταλαβαίνεις, Κώστα· νά, πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ, ἔρχεται μονάχη τῆς· ἐγὼ δὲ θυμᾶμαι τίποτα· κάτι μοῦ σφίγγει τὸ μυαλό, πιάνεται ἡ ἀναπνοή μου κι' ἀγριεύει τὸ μάτι μου· τὸ νοιώθω πῶς ἀγριεύει. Καὶ τότες θέλω νά...

— Ἔλα μὰζι μου, Παῦλο· πάμε ὄξω ἄμα σὲ φυσήση τὰ γέρακι τῆς νύχτας, θὰ σοῦ περάσῃ· θὰ ἰδῆς τὴν ἀστροφεγγιά καὶ θὰ ξεκαθαρίσῃ ὁ νοῦς σου· ξέρεις, ἡ νύχτα ἔχει διπλὴ δύνμη· θολώνει πολλὰς φορὲς τὸ μυαλό, μὰ διώχνει καὶ τὰ σκοτάδια του. Στὸν ἀνοιχτὸν ἀγέρα δὲ μπορεῖ νὰ σκέφτεται· κανένας τὰ ἴδια. Θὰ ἰδῆς τὰ στῆρα, θάκούσης κανέν' ἀηδονάκι νὰ τραγουδάῃ, θάντικρυσθὲς τίποτις ἀλαργινὰ φῶτα, ποῦ μοιάζουνε σὰν ἐλπιδες. Ἐδῶ μέσα σὲ πνίγει ἡ ζέστη, δὲν ἔχεις ἀγέρα. Πάμε ὄξω ποῦ σοῦ λέω.

— Μὴ μοῦ μιλάς· ἀκούω τὴ φωνή σου καὶ